

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Салатенка Івана Олександровича «Психофізичне вдосконалення студенток економічних спеціальностей на основі спортивно-орієнтованого фізичного виховання», представлену в спеціалізовану вчену раду К 20.051.10 Державного вищого навчального закладу “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника” для захисту на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення

Актуальність дисертаційної роботи. Сучасний світ вимагає не тільки високої фізичної підготовки, але і розвитку психіки та інтелекту. До висот світового значення практично у всіх областях доходять люди з високими показниками як фізичного стану, так і інтелекту і психічних здібностей. Тому й розвивати розумові та психічні якості треба нарівні з фізичними. Для цього необхідна розробка розвиваючих як фізично, так і інтелектуально і психологічно, методик. З цієї точки зору розробка інноваційних технологій, які поєднують в собі різні аспекти впливу на організм, має безсумнівне значення з точки зору гармонійного інтегрального розвитку студентів.

Великих успіхів у всіх галузях діяльності добиваються гармонійно розвинені люди, які відрізняються як високим рівнем здоров'я і фізичною підготовкою, так і високим інтелектом, прекрасною ерудицією і іншими якостями. Тому завданням сучасного фізичного виховання і педагогіки є пошук і створення методик, які гармонійно впливають на всі сфери розвитку школярів, не розділяючи складний і єдиний, цілісний процес на окремі, практично не зв'язані між собою компоненти.

Слід зазначити, що проблемі фізичної підготовки студентів присвячено достатню кількість досліджень. Але відомо, що сьогодні якість занять з фізичного виховання недостатня для збереження та зміцнення здоров'я дітей. Ця ситуація не є природною, і тому пошук шляхів покращення позитивного впливу від занять є і надалі важливим чинником.

В теперішній час відзначається недостатня ефективність фізичного виховання студентів у вищих навчальних закладах. Зниження ефективності

фізичного виховання зумовлено об'єктивними причинами, такими як: тенденція погіршення стану здоров'я абітурієнтів і студентів, збільшення кількості студентів, яких за станом здоров'я віднесено до спеціального відділення. У більшості студентів не сформована потреба піклуватися про своє здоров'я, відсутнє бажання займатися фізичними вправами; внаслідок низького рівня особистої фізичної культури студенти байдуже ставляться до обов'язкових занять з фізичного виховання.

Традиційна система фізичного виховання у вищих навчальних закладах на сучасному етапі потребує впровадження нових напрямків організації занять з фізичної культури. Однією з перспективних сучасних форм фізичного виховання студентів є спортивно-орієнтоване фізичне виховання, що базується на принципах конверсії спортивного тренування та сприяє формуванню особистісної фізичної культури студента. Самостійний вибір студентом виду спорту сприяє підвищенню його зацікавленості заняттями з фізичного виховання. При цьому з'являється можливість здійснення індивідуального підходу до навчання на заняттях конкретного студента та його удосконалення в обраному фізкультурно-спортивному напрямку.

Останнім часом значна кількість наукових досліджень присвячена питанню розробки та апробації нових засобів у процесі спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентської молоді. Однак досліджень, що стосуються дослідження впливу застосування окремого виду спорту в системі спортивно-орієнтованого фізичного виховання на психофізичний стан студентів, наразі не виявлено, що і зумовлює актуальність даної наукової проблеми. В якості досліджуваного виду спорту автор обирає волейбол. Це не випадково, оскільки волейбол розвиває не тільки фізичні якості, але й психофізіологічні та когнітивні можливості.

Відзначенні положення дозволяють зробити висновок, що дисертаційна робота Салатенка І. О. своєчасна, актуальна, має перспективи як для теорії та методики фізичного виховання, так і для практичної роботи викладачів та студентів.

Наукова новизна. Робота Салатенка І. О. представляється новою, оскільки в ній вперше науково розроблено й науково обґрунтовано спортивно-орієнтовану технологію фізичного виховання на основі переважного застосування волейболу, спрямовану на психофізичне вдосконалення студенток економічних спеціальностей, підвищення рівня соматичного здоров'я та фізичної підготовленості, концептуальною основою якої є використання засобів і методів фізичного виховання та спортивного тренування, змагальної діяльності, формування позитивної мотивації до регулярних занять фізичними та спортивними вправами з використанням різних форм занять; визначено найбільш ефективні форми секційної організації занять порівняно з аудиторною для психофізичного вдосконалення студенток економічних спеціальностей; доведено, що комплексне використання волейболу й елементів фітнесу забезпечує суттєве покращення психофізичного стану та рівня соматичного здоров'я студенток економічних спеціальностей.

В дисертаційній роботі Салатенка І. О. доповнено та уточнено наукові результати про стан здоров'я, рівень фізичної підготовленості та особливості мотивації студентів вищих закладів освіти до занять фізичною культурою та спортом.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано згідно з планом науково-дослідної роботи кафедри теорії та методики фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка Міністерства освіти і науки України за темою «Підвищення рівня здоров'я і фізичної підготовленості різних груп населення засобами фізичної культури» (номер державної реєстрації 0111 U 005736) на 2011-2015 рр.

Практичне значення отриманих результатів полягає у розробці та впровадженні засобів волейболу при спортивно-орієнтованому фізичному вихованні у вищих навчальних закладах для підвищення ефективності навчального процесу.

Практична значущість дослідження підтверджується відповідними довідками про впровадження отриманих результатів у навчальний процес з фізичного виховання різних вищих навчальних закладів України.

Дисертаційна робота відповідає паспорту спеціальності 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Усі наукові положення, висновки і рекомендації, які сформульовані у дисертації, достатньою мірою обґрунтовані експериментальними даними, відповідають меті та завданням роботи. Ступінь вірогідності отриманих результатів забезпечується тривалістю та кількістю експериментальних досліджень, використанням у роботі сучасних методів, які відповідають вимогам наукової метрології.

Достовірність отриманих результатів забезпечується адекватністю методів меті і завданням роботи, коректністю статистичної обробки даних із застосуванням сучасних комп'ютерних програм.

Характеристика основних положень роботи. Дисертаційна робота викладена на 245 сторінках, основний текст – на 169 сторінках машинописного тексту; складається з переліку умовних скорочень, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Список літератури вміщує 288 джерел, з яких 15 – англійські. Робота ілюстрована 25 рисунками і 26 таблицями.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт, предмет, сформульовано мету і завдання дослідження, представлено методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення роботи, подано інформацію щодо апробації її результатів та публікацій за темою дисертаційного дослідження.

У першому розділі «Сучасний стан проблеми психофізичного вдосконалення студентів економічних спеціальностей» автором проведено аналіз та узагальнення науково-методичної літератури за темою дисертаційної роботи. Зазначено, що система фізичного виховання на

сучасному етапі реформування вищої освіти в Україні потребує пошуку нових організаційних форм. В розділі показано, що наразі у ВНЗ доцільно використовувати спортивно-орієнтоване фізичне виховання, оскільки даний напрямок тісно пов'язаний з проблемою індивідуалізації фізичного виховання та особливостей застосування особистісного підходу в системі освіти, однак його застосування потребує визначення впливу окремих видів спорту на психофізичний стан студентів. Особливої уваги заслуговують дівчата, оскільки фізична активність дівчат зазвичай недостатня, що негативно впливає на їх психофізичний стан.

Автор відзначає, що волейбол у системі фізичного виховання студентської молоді останнім часом знаходять широке застосування, однак його використанню у системі спортивно-орієнтованого фізичного виховання ще не приділяється достатньої уваги. Потреба наукового обґрунтування застосування волейболу для підвищення психофізичного стану студенток до різних форм фізкультурно-оздоровчої діяльності стала основною вирішувальною проблемою дисертаційної роботи.

У другому розділі «**Методи та організація дослідження**» надано методи, що використовувались відповідно до об'єкта, предмета, мети і завдань дослідження, представлено організацію досліджень і контингент випробуваних. Для розв'язання поставлених завдань використовували такі методи дослідження: *теоретичні* – аналіз та узагальнення науково-методичної літератури; соціологічні; біологічні; психодіагностичні; педагогічний експеримент; тестування фізичної підготовленості за системою тестів ЄВРОФІТ та методи математичної статистики. Анкетування студенток проводилося з метою визначення мотиваційних пріоритетів студенток економічних спеціальностей, їх відношення до проблем організації фізичного виховання й самостійних занять фізичними та спортивними вправами. Оцінка соматичного здоров'я за методикою Г. Л. Апанасенка (2000).

Психодіагностичні методи використовувалися для оцінки професійно важливих якостей студенток економічних спеціальностей, таких як:

концентрація, розподіл і переключення уваги, оперативна пам'ять, швидкість розумових процесів та їх емоційний стан.

Педагогічний експеримент полягав у визначенні впливу розробленої спортивно-орієнтованої технології фізичного виховання на рівень соматичного здоров'я, фізичної підготовленості та професійно важливих психофізичних якостей студенток економічних спеціальностей.

Отримані результати оброблені за допомогою математичних методів. Дослідження проводилося поетапно в період із вересня 2010 по жовтень 2014 року.

У третьому розділі **«Обґрунтування моделі спортивно-орієнтованого фізичного виховання у вищих навчальних закладах із застосуванням інформаційних технологій»** представлено результати вивчення мотивації студенток економічних спеціальностей до занять фізичними вправами, аналіз рівня показників соматичного здоров'я та проаналізовано вихідний рівень розвитку їх професійно важливих психофізичних якостей.

Проведене дослідження дало змогу виявити популярні види рухової активності у студенток. Отже, дівчата мають потребу організовано займатися спортивними іграми, серед яких ними обрано саме волейбол, що складає – 30,5% опитаних та різні види фітнесу, на що вказує 27,1% респондентів.

Результати з визначення рівня розвитку психофізичних якостей студенток економічних спеціальностей говорять про те, що рівень уваги, швидкість розумових процесів, продуктивність розумових операцій та оперативної пам'яті відповідають рівню нижче за середній, тому можна говорити про низьку ефективність діючої у ВНЗ системи професійно-прикладної фізичної підготовки студенток економічних спеціальностей, яка потребує вдосконалення.

Дослідження рівня емоційного стану студенток економічних спеціальностей за допомогою методики **«Самопочуття-активність-настрій»** свідчать про втому студенток у період навчання. Зважаючи на дані

констатувального експерименту автор припускає, що вдосконалення психофізичних якостей студенток економічних спеціальностей цілком можливе шляхом упровадження нових технологій, в основі яких лежить профільне фізичне виховання (домінуюче використання видів спорту, обраних студентами).

У четвертому розділі **«Характеристика та експериментальна перевірка ефективності спортивно-орієнтованої технології фізичного виховання студенток»** автором представлено розроблену спортивно-орієнтовану технологію фізичного виховання студенток економічних спеціальностей на основі переважного застосування волейболу, спрямовану на їх психофізичне вдосконалення.

Річний цикл тренувального процесу за запропонованою технологією розподілявся на чотири етапи підготовки: початковий, втягуючий, тренувальний та підтримуючий і був спрямований на вирішення певних задач.

Кожен етап був різний за терміном та структурою засобів тренування. Вирішувалися завдання підвищення рівня фізичного здоров'я, фізичної підготовленості, обізнаності в галузі фізичної культури та спорту, підтримки рівня спортивної працездатності та професійно-прикладної фізичної підготовки студенток економічних спеціальностей.

З метою перевірки ефективності спортивно-орієнтованої технології фізичного виховання, на основі переважного застосування волейболу, в межах вирішення завдань роботи, був проведений формувальний педагогічний експеримент, у якому брали участь студентки економічних спеціальностей II курсу ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України» міста Суми, з яких були сформовані дві експериментальні й одна контрольна групи. Покращення показників індивідуального рівня здоров'я студенток контрольної групи мало випадковий характер ($p > 0,05$) і становило лише 3,05%.

Виявлено, що рівень соматичного здоров'я в експериментальних

групах після впровадження спортивно-орієнтованої технології на основі переважного застосування волейболу підвищився з рівня нижче за середній до середнього рівня.

Проведений експеримент дає підставу констатувати, що впровадження спортивно-орієнтованої технології фізичного виховання на основі переважного застосування волейболу сприяє розвитку таких якостей, як: концентрація, стійкість, переключення уваги, швидкості переробки інформації та прийняття рішення, які притаманні студенткам економічних спеціальностей.

Результати експериментальних досліджень свідчать про високу ефективність запропонованої технології фізичного виховання на основі переважного застосування волейболу, що дає підставу рекомендувати її для впровадження в навчальний процес інших вищих навчальних закладів освіти економічного профілю.

У п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів досліджень» проведено аналіз отриманих результатів з точки зору зіставлення їх з літературними даними і визначення наукової новизни. У роботі отримані дані, які підтверджують і доповнюють результати досліджень. Автором підтверджено дані досліджень Р. Т. Раєвського (1999), О. В. Зеленюк (2008), Т. А. Базилюк (2013), Ю. О. Остапенка (2015), І. Ю. Соверда (2015) про те, що в теперішній час організація фізичного виховання у ВНЗ недостатньо ефективна щодо підвищення фізичної підготовленості й розвитку професійно-важливих фізичних якостей студентів.

Дані індексу соматичного здоров'я, отримані під час проведення констатувального експерименту в студенток економічних спеціальностей окремих ВНЗ Сумського регіону, підтвердили інформацію Л. П. Пилипея (2008), С. А. Лазоренка (2011) про низький рівень соматичного здоров'я студенток.

Підтверджено також результати досліджень С. В. Радаєвої (2008), Н. І. Турчиної (2008), Т. А. Базилюк (2013), В. О. Темченка (2015) щодо

переваги спортивно-орієнтованого фізичного виховання порівняно з традиційними заняттями, що виражається в більшій зацікавленості студентів, до занять фізичними вправами та, як результат, – покращення рівня здоров'я, фізичної підготовленості.

Результати психологічних тестувань із визначення обсягу, розподілу й переключення уваги, розумової працездатності студентів, підтвердили дані Б. І. Без'язичного, О. В. Сірого (1998), Е. І. Маляра (2008), Л. П. Пилипея (2008), Н. І. Турчиної (2011) про ефективність використання спортивних ігор у процесі фізичного виховання студентів.

Автором вперше науково обґрунтовано, розроблено та впроваджено зміст спортивно-орієнтованої технології фізичного виховання студенток економічних спеціальностей на основі переважного застосування волейболу та елементів фітнесу.

Повнота викладу матеріалів дисертації в роботах, які опубліковані автором. За темою дисертації опубліковано 11 наукових праць, серед яких 8 статей у наукових фахових виданнях України, 5 публікацій у періодичних виданнях, які належать до переліку міжнародних наукометричних баз.

Основні теоретичні положення й експериментальні результати дисертаційного дослідження доповідалися на міжнародних, всеукраїнських та регіональних наукових конференціях: на XI Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених з міжнародною участю «Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів і студентів України» (Суми, 2011), XII Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених з міжнародною участю «Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів і студентів України» (Суми, 2012), XIII Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених з міжнародною участю «Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів і студентів України» (Суми, 2013), Науково-методичному семінарі-практикумі для фахівців у галузі фізичного виховання та спорту кафедри фізичного виховання Української академії банківської справи Національного банку України «Антропні

технології у фізичному вихованні студентів» (Суми, 2012), Науково-методичному семінарі-практикумі для фахівців у галузі фізичного виховання та спорту, кафедри фізичного виховання Української академії банківської справи Національного банку України «Особисто орієнтовані технології у фізичному вихованні студентів» (Суми, 2013), XVIII Міжнародній науковій конференції «Молода спортивна наука України» (Львів, 2014), Науково-методичному семінарі-практикумі для фахівців у галузі фізичного виховання та спорту, кафедри фізичного виховання та безпеки життєдіяльності Львівського інституту банківської справи Університету банківської справи Національного банку України (Львів, 2014–2015).

В опублікованих роботах і авторефераті досить повно викладені основи психофізичного вдосконалення студенток економічних спеціальностей на основі спортивно-орієнтованого фізичного виховання.

Дисертація та автореферат написані грамотно, лаконічно, науковим стилем. Зміст автореферату відображає основні ідеї та провідні напрямки дисертаційного дослідження.

Зміст автореферату відповідає змісту дисертації.

Зауваження щодо змісту дисертації та автореферату. Поряд із зазначенням позитивних аспектів дисертації ми змушені зробити наступні зауваження.

1. В роботі не висвітлюється, яким чином формується педагогічне навантаження викладачів при спортивно-орієнтованому фізичному вихованні у вищих навчальних закладах при переважному застосуванні волейболу і фітнесу.

2. В роботі не достатньо розкриті психофізичні особливості студенток економічних спеціальностей у порівнянні зі студентками інших спеціальностей і впливаючи звідси причини застосування саме волейболу для поліпшення психофізичного стану студенток.

3. На наш погляд, було б доцільно застосовувати сучасні комп'ютерні програми для проведення психодіагностичного тестування на

визначення рівня концентрації, розподілу і переключення уваги, оперативної пам'яті, швидкості розумових процесів та емоційного стану студенток. Це дозволило б оптимізувати процес тестування, скоротити термін обробки результатів та виключити вірогідність появи помилок при обробці результатів тестування кожного студента.

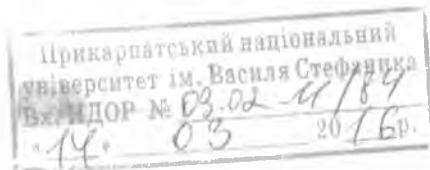
4. В роботі зустрічаються деякі орфографічні помилки та неточності посилань.

Викладені зауваження носять дискусійний характер. Вони не применшують виділених нами достоїнств аналізованого дисертаційного дослідження, не знижують наукову цінність роботи, що дозволяє нам надати, безсумнівно, позитивну оцінку виконаної роботи.

Висновок

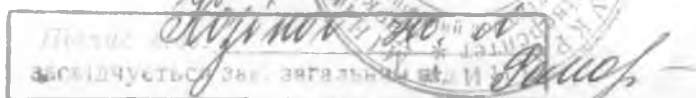
Дисертаційна робота Салатенка Івана Олександровича «Психофізичне вдосконалення студенток економічних спеціальностей на основі спортивно-орієнтованого фізичного виховання», яка представлена на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02 - фізична культура, фізичне виховання різних груп населення відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту.

Доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор,
завідувач кафедри спортивних ігор
Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С.Сковороди

Ж.Л. Козіна

Ж.Л. Козіна

03. 03. 2016р